

Cijns en voogdij te Bergeijk van het kapittel van SintJan Evangelist te Luik (1265)

BRON: AEL (Archives de l'État), Collégiale Saint-Jean, reg. 946, fol. 27v.

REGEST: een lijst van cijnzen, waaronder een jaarrente (kerkschat) van 30 denarii die aan de kerk van Eke is geschonken en die betaald wordt op de feestdag van Sint Remigius. Samen met de overige betalingen bedraagt de cijns 5 solidi en 4 denarii. De bezittingen liggen op plaatsen die Berga, Capede, en "in Eka" genoemd worden.

TOELICHTING:

Volgens A.J. Bijsterveld is deze lijst van achterstallige betalingen te Bergeijk (Eka, Eke) en omgeving omstreeks 1265 toegevoegd aan de lijst van de cijnzen en goederen van het Capittel van Saint-Jean l'Évangéliste.¹ Het gaat om 8 mannen en vrouwen die de som van 5 solidi en 4 denarii, Luiks geld, als cijns over hun bezittingen moesten betalen. De context en de spelling van de naam van Bergeijk (Eke, Eka) doen volgens Bijsterveld eerder denken aan een tekst uit het begin van de 12de eeuw, toen het kapittel van Sint Jan naar alle waarschijnlijkheid de "villa" en de kerk van Bergeijk met de abdij van Sint Jacob te Luik deelde. Bijsterveld neemt hierbij aan dat de familie van Ekelberge niet de oorspronkelijke eigenaar was van de helft van de kerk en de bijbehorende goederen, maar deze helft later (na 1152) in zijn functie als voogd of meier van het kapittel van Sint Jan overnam of bemachtigde.²

Van de Sint Janscijnzen is verder niets overgeleverd, behalve de veldnaam "Kept" voor een aantal percelen die samen een akkergebied vormen ten zuiden en ten oosten van de "abtsakker" van de abt van de abdij van Sint-Jacob te Luik (en het centrum) van Bergeijk.³ De veldnaam is ons

---

1

A.J.A. Bijsterveld, 'De Notger à Henri de Leez: la formation du patrimoine Liègeois en Texandrie, fin du X-ième -moitié du XII-ième siècle,' in: J.L. Kupper en A. Wilkin ed., *Notger et son temps*. Actes du Colloque International, Liège, 19-21 novembre 2008. Liège (ter perse).

2

F.Theuws, 1989, 'Middelleeuwse Parochiecentra in de Kempen 1000-1350' in: A. Verhoeven, F. Theuws, *Het Kempenproject 3, De Middeleeuwen centraal*, uitg Stichting Brabants Heem, Waalre, p.110-118.

3

D. Vangheluwe, K. de Nooijer, R. Knaepen, J. Biemans, 2009, *Bergeijk in Kaart*, de kaart op p.254-255; ze worden niet genoemd in 1569 in het boek van de Honderdste Penning als alle cijnzen in Bergeijk aan bod komen.

overgeleverd in varianten als de “Kep(t)”, “Hoge Kept” de “Grote Kept”, de “Kleine Kept” en de Keptstraat.⁴ De naam Capede is afgeleid van het Latijnse *caput* (genitief *capitis*) wat *hoofd* betekent. We kunnen dit interpreteren als het de centrale hoeve van het bovengenoemde bezit van het kapittel. Dit blijkt te meer uit de tekst zelf die bij Capede ook gebouwen (castitiis) vermeldt. Dat kunnen de bedrijfsgebouwen zijn geweest van het herengoed, bijvoorbeeld een graanschuur, of een woonhuis waar de heer op doorreis kon verblijven.

D. Vangheluwe 13 april 2012.